

Az orosz könyvtáros- és informátorképzés

Az orosz felfogás szerint a könyvtártudomány egy sokoldalú, több részdíszciplínát felölelő tudományág.

1917 előtt a könyvtárakat főként a köznépi nevelése végett működtették. 1913 előtt az országban nem volt könyvtárosképzés. Ekkor nyílt meg Moszkvában az első könyvtárosképző iskola. Kandidátusi cím viszont csak 1930 óta szerezhető a leningrádi Krupszkaja Intézetben.

Az intézményi háttér

Az országon belül 135 ezer közművelődési, 51 ezer tudományos, és 134 ezer iskolai könyvtár van. Ezenkívül vannak könyvtárak, amelyek a tudományos akadémiákhoz, egyetemekhez, ipari és mezőgazdasági szervezetekhez és a fegyveres erőkhöz tartoznak. Még a közelmúltban is a Szovjet Kommunista Párt gyakorolta a végső illetékességet a könyvtárügy vonatkozásában.

A könyvtárak kétféle hierarchiát alkotnak, földrajzi és szakok szerinti. A tudományos-műszaki információs rendszer szövetségi és területi központokból, továbbá kutatóintézetekhez, vállalatokhoz és nagykönyvtárakhoz csatlakozó központokból áll.

A könyvtárosképzés szerkezete

Az orosz könyvtárosképzésnek négy szintje van:

- ▶ könyvtárosképző technikumok,
- ▶ könyvtárosképző intézetek,
- ▶ aspirantúra (a szerezhető fokozat doktorátusnak felel meg),
- ▶ ráfejelő képzés a felsőfokú végzettséget nem könyvtár-informatikai szakon szerettek számára.

A könyvtárosképzés gyakorlatának fejlődése

Először az akadémiai felfogás, a prelegálást szinte kizárólagosan alkalmazó stílus érvényesült benne. Később új oktatási módszerek kezdtek tért hódítani: az előadó módszer mellett a modellezést, az üzleti játékokat, a tanulmányi konferenciákat és az üzemi gyakorlatokat is felhasználik az ismeretek átadására-megszerzésére.

Még újabb fejlemény, hogy a könyvtári automatizálás témaköréből is indítanak kurzusokat, de a legtöbb könyvtárosjelölt műszakilag kevésbé felkészült erre. Az úttörő e téren a moszkvai intézet volt.

1962-ben szervezték az első *információtudományi* kurzust. Általában az orosz könyvtárosképzés el-

lenzi azt az észak-amerikai gyakorlatot, amely a könyvtárosképzést és az információtudományt összevonja.

A könyvtárosképzés jelenlegi problémái

- ▶ A kompetitív felvételi eljárások ellenére a felvételi rendszer nem kielégítő, a felvettek közül többen kimaradnak, a végzetek közül pedig sokan választanak más pályát. A hallgatók – természetesen – kapnak ösztöndíjat. Az újszerű szakembereknek három évet kell dolgozniuk az intézet elvégzése utáni első munkahelyen. Az elhelyező bizottság tagjai gyakran nem törődnek a végzősök kívánságaival, s gyakran olyan könyvtárakba küldik őket ahol specializált tudásukat nem tudják felhasználni.
 - ▶ Gyakori a vád, hogy sok beiskolázott hallgató nem szerzett eléggé megbízható alapokat a kultúrában és a tudományban.
 - ▶ Hasonló gondok tapasztalhatók az oktatószemélyzetnél. Különösen a kiegészítő és az esti kurzusok oktatóinak van kevés gyakorlati tapasztalatuk.
 - ▶ A könyvtárosképzésben túlságosan sok az oktatott tárgy, így kevés idő jut a speciálisan könyvtáros tárgyaknak.
 - ▶ Nagy baj, hogy a könyvtárosi hivatáson belül gyakori a fluktuáció. Sok diplomás, akit valamilyen könyvtárba beosztanak, más területre megy inkább. Többen annak a reménynek adtak kifejezést, hogy jobb fizetéssel, a könyvtárosok elhelyezésének rugalmasabb módszereivel csökkenthető a munkavállalói mobilitás.
 - ▶ Más jellegű panasz a szakirodalomban, hogy a könyvtárosképzés még mindig főleg a közművelődési és a gyermekkönyvtárak felé orientálódik.
 - ▶ Hiány van a műszaki berendezésekben és tankönyvekben.
- Megállapítható, hogy bár az orosz rendszerű könyvtárosképzésnek sok az érdeme, még mindig szenved a bürokratikus béklyóktól, melyektől – akárcsak a felépítésményi rendszer többi intézménye – állhatatosan meg akar szabadulni.

/RAYMOND, B.: Russian education for library and information service.. = Canadian Library Journal, 48. köt. 6. sz. 1991. p. 399–404./

(G. I.)